WASHINGTON DC

І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь..
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

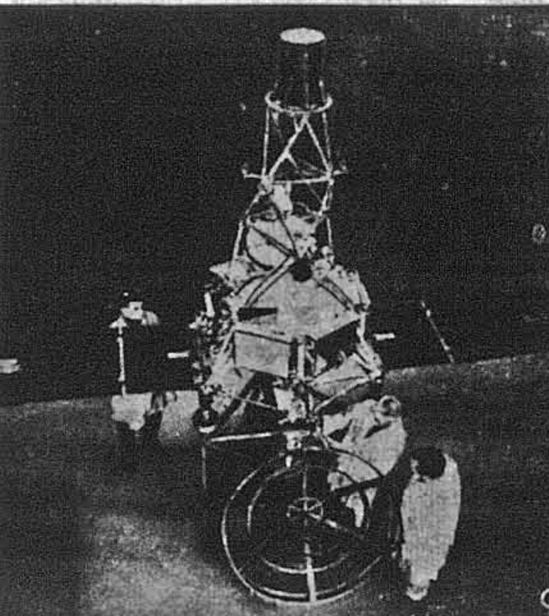
Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J. HEnderson 4-0237 УНСоюз: HEnderson 5-8740 Тел.: в Ню Йорку: BArcly 7-4125 УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXIX. Ч. 138. ЦЕНТІВ 12 CENTS ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 21-го ЛИПНЯ (JULY) 1962 TWO SECTIONS (SECTION 1) No. 138. VOL. LXIX.

АМЕРИКА ВИПРОБУВАЛА З УСПІХОМ ПРОТИРАКЕТНУ РАКЕТУ

Вашингтон. — 19-го липня ЗДА могли похвалитися великим успіхом атомової зброї, бо того дня з успіхом вдалося випробувати протиракетну ракету „Ніке - Зевес", яку випродукувала армія, і яка на віддаль 4.800 миль на висоті від 100.00 стіп (19-ох миль) до 200.000 стіп (38 миль) знищила далекосяжну ракету „Атлас". Ракету Ніке-Зевес випущено з летунської бази Ванденберґ і вона летіла понад Пацифіком, дійшовши до висоти коло 600 миль, а пізніше обнижувалася і, керована радаровим й електронічним приладом, над островом Кваджалейн, що належить до архіпелягу Маршалла, знищила головку ракети Атлас. Це вперше світ побачив, що можна випродукувати ракету, яка може нищити далекосяжні ворожі ракети. З департаменту оборони заявили, що їм нічого не є відомо про те, що СССР має вже готові протиракетові ракети, хоч недавно Нікіта Хрущов хвалився перед журналістами, що він має такі ракети, які „можуть зістрелити в повітрі навіть муху". З Пентаґону додають, що можливо, в СССР працюють над продукцією цієї ракети. В департаменті оборони заявили, що ще не знати, як ракета Ніке-Зевес діятиме, коли їй прийдеться нищити цілий ряд ворожих ракет, які летіли б проти ЗДА. Але і цей успіх зараховують до переломових, бо він потвердив передбачування, що проти далекосяжних ворожих ракет може бути успішна зброя. В Палаті Репрезентантів голова Наукової і Астронавтичної Комісії конґресмен Джордж П. Міллер перервав був дебати і повідомив про цей великий успіх американських науковців і технологів. Палата Репрезентанів оплесками привітала це повідомлення. Секретар оборони Роберт МекНамара заявив, що успіх із ракетою Ніке - Зевес дає свідоцтво про те, що ЗДА із зрозумінням оцінювали свою програму і знають про всі її можливості і обмеження. Фахівці заявили, що протиракетна ракета не мусить поцілити далекосяжну ракету, щоб її знищити, коли вона матиме атомову бомбу. Це спростовує хвалькувату заяву Хрущова, який говорив, що совєтські протиракетні ракети можуть поцілити навіть муху. Мек Намара сказав: „Ця програма дає нам можливість мати довір'я до того, що американські ракети зможуть проникати через ворожу протиракетну зброю". Представник департаменту оборони відмовився подати, як близько Ніке - Зевес був від ракети Атлас, щоб її знищити. Це була перша проба з цією протиракетною зброєю, і ЗДА переведуть дальші проби в цій ділянці під час здійснювання досвідних вибухів, що відбуваються над Пацифіком. Армія має 18 ракет Атлас, які мають бути вжиті в цих дослідах. Давніша спроба з ракетою Ніке - Зевеса, як заявив тепер департамент оборони, не була вповні успішною. Успіх із ракетою Ніке - Зевес дає повну сатисфакцію армії, яка її випродукувала, але не знаходила повної піддержки в департаменті оборони, який із застереженнями ставився до цієї протиракетної зброї.

„Марінер І" летить 35 мільйонів миль в космічні простори

Побудований у ЗДА космічний корабель Марінер І, що його висилають у подорож на Венеру, відстань до якої виносить 36 мільйонів миль. Заінстальовані на цьому сателіті інструменти повідомлятимуть про температуру, магнетичні поля і радіяцію в космосі.

Пасадена, Каліфорнія. — В суботу, 21-го липня вранці, а може іншого дня, з летунської бази в Кейп Канаверал на Флориді мають випустити ракету з науковими інструментами, яка летітиме в напрямі до Венери. Кабіна називається „Марінер", її випустять за допомогою ракет-підсилювачів Атласу - Аджіни Б. Лет вгору відбуватиметься трьома ступнями. Спочатку ракета Атлас викине вгору ракету Аджіну і Марінера на висоту 100 миль. Там Аджіна за допомогою вистрілу ракети змінить напрям і полетить довкола Землі із швидкістю 18.000 миль на годину. В назначеній хвилині під час орбіти вистрелить вдруге, і тоді Марінер полетить в напрямі до Венери із швидкістю 25.820 миль на годину. 8 Днів пізніше, коли кабіна Марінер буде один мільйон миль від Землі, малий мотор в ньому вистрелить ще раз, щоб запевнити напрям кабіні, щоб вона летіла у віддалі від Венери на 10.000 миль. Це мало б бути 100 днів після того, як ракету випустили із Землі. Коли б Марінер вилетів із Землі пізніше, то він летів би до Венери 140 днів. Каліфорнійський Технологічний Інститут може випускати Марінера впродовж 50 днів, починаючи від суботи 21-го липня, бо від того дня впродовж 50-ох днів Земля і Венера будуть найближчі до себе. Кабіна має інструменти, які мають досліджувати Венеру.

ЕКЗЕКУТИВА КОМІТЕТУ ПАМ'ЯТНИКА ШЕВЧЕНКОВІ ПРИЙНЯЛА ДО ВІДОМА РІШЕННЯ ЖЮРІ, ПЛЯНУЄ ВИСТАВКУ НАДІСЛАНИХ НА КОНКУРС ПРОЄКТІВ ПАМ'ЯТНИКА ТА ДАЛЬШІ ЗАХОДИ

Ню Йорк. — В четвер, 19-го липня, тут у приміщенні Українського Інституту Америки відбули свої спільні і окремі наради члени Екзекутиви Крайового Комітету Пам'ятника Шевченкові та його Мистецької Комісії, вислухавши та прийнявши до відома протокол із нарад Жюрі, яке розглянуло надіслані на конкурс проєкти пам'ятника Шевченкові у Вашинґтоні, схваливши влаштувати в Ню Йорку та ряді інших міст виставку проєктів, як і розглянувши потреби і можливості дальших заходів для остаточного здійснення закону про побудову пам'ятника у Вашинґтоні. Нарадами проводив екзекутивний директор Комітету п. Йосип Лисогір і в них, крім нього, взяли участь: секретар Комітету д-р Ярослав Падох, архітект інж. Аполінарій Осадца, що був головою Жюрі, ред. Василь Мудрий, проф. Гр. Костюк, ред. Вол. Душник, д-р Роман Осінчук, ред. А. Драган, проф. П. Андрусів та директор канцелярії Комітету п. Юліян Ревай. В першу чергу стверджено, що Жюрі було складене та відбуло свої наради згідно з попередніми рішеннями Комітету. До Жюрі були запрошені запропоновані Мистецькою Комісією українські і американські Шевченко і мистецтвознавці: артист маляр Петро Андрусів, шевченкознавець проф. Вол. Міяковський (не взяв участи в нарадах), мистецтвознавець проф. Дам'ян Горняткевич, артист - маляр і мистецтвознавець проф. Антін Малюца, інженер - архітект Аполінарій Осадца, якого Жюрі вибрало собі на голову, письменник Улас Самчук, колишній голова Мистецької Комісії у Вашинґтоні, яка вирішує справи пам'ятників у столиці, інженер - архітект Гілмор Д. Кларк, скульптор Доналд де Лю, куратор американського образотворчого мистецтва в Метрополітальному музеї в Ню Йорку Роберт Б. Гейл, президент Американської Скульптурної Асоціяції скульптор Е. Пол Дженневейн та голова департаменту мистецтва в Джорджтавнському університеті в Вашинґтоні Ерик Ларсен. Із протоколу нарад і рішень Жюрі — які вкоротці будуть подані до відома ще офіційним комунікатом Комітету Пам'ятника Шевченкові — виходить, що Жюрі, дбайливо розглянувши всі проєкти та вибравши собі голову, відбуло насамперед елімінаційне голосування. Один проєкт був дискваліфікований, бо не відповідав вимогам конкурсу (надіслано тільки малюнок, без моделю), отже для розгляду залишилося 16 проєктів. У першому голосуванні 7 проєктів не одержали потрібної кількости голосів і були виеліміновані. Дальших сім проєктів були виеліміновані в другому голосуванні, отже для кінцевого розгляду залишилося тільки два проєкти, один під гаслом „Прометей", а другий під числовим гаслом „485". В дальшому голосуванні, що відбулося після дебат, винесено дбайливо умотивоване рішення признати першу нагороду в сумі $1,500 проєктові „Прометей", автором якого виявився артист - скульптор Лев Молодожанин з Вінніпеґу в Канаді, а другу нагороду признано проєктові „485", автором якого виявився скульптор Андрій Дараґан з Бруклина. Інтересно, що обидва ці скульптори були у відворотному порядку нагороджені також на конкурсі пам'ятника Шевченкові в Вінніпеґу, при чому А. Дараґан дістав першу нагороду і його проєкт пам'ятника був збудований, а. Л. Молодожанин дістав там другу нагороду. У протоколі виразно зазначено, що Жюрі призначає тільки ці дві нагороди, хоч мало до розпорядження ще одну другу нагороду і дві треті нагороди.

На четвергових нарадах прийнято до відома протокол Жюрі, який в англійській мові записав приявний на нарадах Жюрі екзекутивний директор Комітету п. Й. Лисогір, а в українській мові також приявний на тих нарадах п. Ю. Ревай. Рівночасно рішено негайно увійти в зв'язок з автором проєкту, що дістав першу нагороду, п. Молодожаниним та познайомитися з його вимогами і побажаннями щодо евентуального використання його проєкту. Справа в тому, що Жюрі мало за завдання тільки вибрати найкращий проєкт під мистецьким оглядом, але це ще не є рівнозначне з прийняттям проєкту для будови. Це рішення застеріг собі Комітет Пам'ятника Шевченкові і він це рішення винесе на найближчих пленарних нарадах, запляновани після вакацій. До того часу Екзекутива Комітету повинна порозумітися з автором нагородженого проєкту, зґл. знати всі його побажання і вимоги. Щойно обраний Комітетом проєкт буде представлений на розгляд і затвердження Мистецькій Комісії столиці.

На четвергових нарадах розглянено також можливість влаштування в Ню Йорку та ряді інших більших українських громад публічних виставок надісланих на конкурс проєктів. Рішено такі виставки влаштувати, з тим, що ненагороджені проєкти будуть виставлені анонімово під такими гаслами, як вони були надіслані, хіба що автори цих проєктів повідомили б Комітет, що вони дозволяють на розкриття їх коверт та виявлення їх авторства. Також на випадок, якщо б хто з авторів не бажав собі, щоб його проєкт був включений у виставку, повинен повідомити про це Комітет найпізніше до 10-го серпня ц.р. Комітет розглянув також пропозицію відповідних премій для авторів усіх проєктів за їх участь у конкурсі.

ЗДА ЗАКЛИКАЮТЬ СССР ДО АКЦІЇ В СПРАВІ ЗМЕНШЕННЯ ЗАГРОЗИ ПРИПАДКОВОЇ ВІЙНИ

Женева. — З'єдинені Держави Америки звернулися до Совєтського Союзу із закликом приєднатися до негайної акції за зменшення загрози атомової війни, значить, війни, що могла б початися внаслідок припадку, фальшивої оцінки чи комунікаційної помилки. Виступив із таким закликом під час сесії роззброєнової конференції в Женеві голова американської делеґації Артур Г. Дін, який водночас із цим у своїй промові до учасників цієї 17-членної конференції підкреслив, що загроза виникнення припадкової війни зросла непомірно з огляду на незвичайно велику продукцію атомової зброї і нагромадження її запасів. Говорячи про роззброєння, треба водночас із цим подбати теж і про зменшення усіх загроз припадкової війни — вимагав Дін і доводив, що негайна акція заінтересованих держав в напрямку зменшення таких загроз полегшить теж усі зусилля й розмови про загальне роззброєння і стане базою у започаткованому процесі цього роззброєння. У цій своїй, виголошеній у четвер, дня 19 липня, промові Артур Г. Дін дав теж відповідь на виступ совєтського представника Валеріяна Зоріна, який атакував західньонімецький уряд за його зусилля розбудовувати німецьку мілітарну силу й обвинувачував Західню Німеччину в намаганні здобути як найбільше атомової зброї, призначеної проти Совєтського Союзу, що його — за словами Зоріна — західньонімецькі мілітаристи і реваншисти вважають своїм найпершим ворогом. Артур Г. Дін, як і потім представник Великої Британії Сер Майкел Райт, назвали всі ці обвинувачення Зоріна проти Західньої Німеччини наклепами і знеславленням і ствердили, що виступив з ними Зорін з метою відвернення уваги конференції від інших суттєвих справ. Відкидаючи совєтські наклепи, Дін торкнувся теж совєтського викривлення прийнятої роззброєнєвою конференцією декларації, спрямованої проти воєнної пропаґанди, що її Совєти звели вніве́ць своїми неприйнятливими для Заходу доповненнями і додатками.

Вашинґтон припинює підтримку для Перу — військова хунта добивається визнання ЗДА і продовжування допомоги

Вашинґтон. — Державний департамент ЗДА проголосив у четвер, дня 19 липня ц. р. дуже рішучу і гостро зредаґовану декларацію, в якій характеризує здійснений в Перу військовий переворот як удар для програми „Альянсу прогресу" у Південній Америці і повідомляє, що уряд ЗДА припинює фінансову підтримку для Перу, уділювану в рамцях цієї програми. В дальшому ця допомога має обмежуватися тільки до гуманітарних ділянок. Буде стримана для Перу також виплата грошових премій за доставлюваний цією країною цукор до ЗДА. Водночас із проголошенням декларації державного департаменту, із столиці Перу Ліми прийшло повідомлення, що військова хунта, яка перейняла владу в Перу й усунула дотеперішній уряд президента Прадо і його самого ув'язнила на одному з воєнних кораблів, звернулася до уряду ЗДА і до урядів інших держав з проханням визнати її за законний уряд і встановити з ним дипломатичні взаємини. Згадана хунта звернулася також до ЗДА із закликом продовжувати далі уділювану досі для Перу допомогу. В самому Перу панує далі напруження. Цукрові робітники готуються до генерального страйку для протесту проти усунення президента Прада.

Демократи й республіканці використовують для політичних цілей медичну опіку

Вашинґтон. — Після відкинення в Сенаті законопроєкту про медичну опіку демократичні провідники Конґресу негайно заявили, що виборці атакуватимуть цю проблему у виборчій кампанії, і внаслідок цього республіканці програють цьогорічні вибори. Але республіканці негайно відповіли, що приймають цей виклик демократів, бо справа медичної опіки над старшими особами в рямках соціяльного забезпечення буде тим бумеранґом, який вдарить тих, хто його кинув. Республіканці сподіваються, що внаслідок голосування проти урядового проєкту про медичну допомогу зможуть збільшити число конґресменів, або навіть здобути контролю над Палатою Репрезентантів. Непартійні політики різно дивляться на цю справу. Одні гадають, що це поможе демократам, інші, що республіканцям, а ще інші, що ця проблема не матиме впливу на вибори. Сам президент Кеннеді заявив зараз після голосування в Сенаті, що виборці повинні вибрати таких членів Конґресу, які в найближчому році ухвалили б закон про медичну допомогу старшим особам, яких в тій країні є понад 17 мільйонів. Голова Крайового Демократичного Комітету — Джан М. Бейлі, гостро виступив проти республіканців, кажучи, що це вони „вбили" закон про медичну допомогу. Але голова Крайового Республіканського Комітету конґресмен Вілліям Е. Міллер висловив задоволення, почувши цей демократичний закид, і додав, що 21 із демократичних 64-ох сенаторів голусував за те, щоб відкинути урядовий законопроєкт. Міллер заявив, що президент Кеннеді повинен зробити „чистку" серед своїх сенаторів, які голосували проти партійної програми. Демократи твердитимуть проти республіканців, що це вони є проти всякого соціяльного поступу і тому були проти програми медичної опіки.

Міністер закордонних справ Індонезії конферуватиме у ЗДА з голляндцями

Вашинґтон. — В четвер, дня 19 липня прибув до ЗДА міністер закордонних справ Індонезії д-р Субандріо, щоб взяти участь у відновлених переговорах між Індонезією і представниками Голляндії в справі майбутнього статусу Нової Ґвінеї. Зараз після свого прибуття д-р Субандріо відвідав державний департамент ЗДА і відбув розмову з державним секретарем Діном Раском. Приїзд індонезійського міністра закордонних справ оживив надії на компромісову полагоду затяжного спору між Голляндією й Індонезією, загостреного востаннє внаслідок індонезійських наїздів на Нову Ґвінею, що її Індонезія хоче перейняти під свою державну залежність. В розмові з журналістами д-р Субандріо відмовився подати будь-які інформації про дотеперішній стан переговорів, висловив тільки надію на можливість скорого порозуміння з Голляндією і заявив, що він має повновласті від індонезійського президента Сукарна закінчити ведені розмови і завершити їх відповідним остаточним договором. В конфлікті за нову Ґвінею Індонезія обстоює погляд, що всі колишні голляндські посілості в Східній Індії, включно з Новою Ґвінею, повинні відійти під суверенність Індонезії. В той же час Голляндія обороняє право 700-тисячного папуанського населення Нової Ґвінеї на самовизначення.

В Бонні відбудеться конференція міністрів закордонних справ Зах. Німеччини й Бельгії

Бонн. — Згідно з повідомленням західньо - німецького уряду тут відбудеться дня 26 липня ц. р. конференція міністрів закордонних справ Бельгії і Західньої Німеччини. Бельгійський міністер закордонних справ Поль - Анрі Спаак прибуде до Бонну, щоб обговорити з міністром закордонних справ Західньої Німеччини й евентуально теж із самим канцлером Аденауером справу політичної інтеґрації Західньої Европи, яка має бути головною темою Конференції голов шести держав - членів Европейського Спільного Ринку, визначеної на вересень ц. р. в Римі. Бельгія, Голляндія і Люксембурґ обстоюють погляд, що політична інтеґрація Европи неможлива без активної участи Великої Британії в розмовах щодо її здійснення. Західня Німеччина обстоює можливість таких переговорів без участи Великої Британії і її репрезентанти хочуть переконати в цьому напрямку теж і Бельгію. Якщо йде про британців, то вони не хочуть ще надто анґажуватися в акцію політичного об'єднання Европи і хотіли б взяти участь у вересневій конференції тільки в характері обсерваторів. Підтримує ідею політичного об'єднання Европи теж і Ватикан.

Дефіцит в 1962-му році виносив $6.3 більйона

Вашинґтон. — Департамент скарбу повідомив, що дефіцит в 1962-му фінансовому році, що закінчився 30-го червня, становить $6,300,000,000, на $700 мільйонів менше від передбачування в січні цього року. Це є другий найбільший дефіцит ЗДА в післявоєнних роках, бо перший був в 1959-му рецесійному році і виносив $12,400,000,000. В 1953 році дефіцит виносив $9.4 більйона, але це були кошти війни в Кореї. Прибутки державної скарбниці виносили $81.360.367.259, а витрати $87,667,980.122. Дефіцит становить $6,307,612,863. На 1963-ий рік уряд передбачив малу надвишку, але ще не є ухвалений бюджет, і податки можуть не дати сподіваної суми, тому можна сподіватися дефіциту і в 1953-му році.

Геллер передбачає ріст економіки в повільнішому темпі

Вашинґтон. — Голова Ради Економічних Дорадників Волтер В. Геллер, доповідаючи на зборах демократичних кандидатів, передбачав, що економіка ЗДА зростатиме в повільнішому темпі, і тому президент Кеннеді ще не вирішив, чи треба буде вже в цьому році зменшити прибуткові податки, щоб скріпити економіку. Геллер сказав, що не можна знати, чи сповільнений ріст економіки „є тимчасовим" глибшим відділом господарки, чи це є початок економічної знижки. Про слабі пункти економіки свідчить те, казав Геллер, що в травні і червні зменшився рух в роздрібненому продажу; що особисті прибутки збільшилися тільки на дол. 2.1 більйона, а в березні і квітні цей зріст становив дол. 4.6 більйона. В червні число безробітних становило 5.5 відсотка всіх робітних сил країни, а інвестиції в нові фабрики і фабричне устаткування були менші, ніж передбачалося для цього часу. В цьому році промисловці плянують видати на інвестиції тільки 8 відсотків, а уряд передбачав, що інвестиції винесуть принаймні 14 відсотків. Представник торгівлі повідомив про те, що і в будівельному промислі, який досі був рекордово добрий, починається деяке сповільнення. Будівельні фірми в червні почали будувати нових домів на 11 відсотків менше, як в травні цього року.

Іранський король Різа Паглеві призначив нового прем'єра Ірану

Тегеран. — Рішенням короля Мохаммеда Різи Паглеві призначено дня 19-го липня ц. р. на нового прем'єра іранського уряду землевласника і політика Ассодоляга Аляма. Новий прем'єр є особистим приятелем і співробітником короля і ставиться прихильно до Заходу. Ассодоляг Алям займе в уряді місце дотеперішнього прем'єра д-ра Алі Аміні, який зрезиґнував останніми днями внаслідок неспроможности оздоровити іранську фінансову політику і збалянсувати бюджет. Прем'єр Алям має 43 роки і був уже міністром в кількох дотеперішніх урядах. Він очолює теж фундацію короля Різи Паглеві, яка адмініструє багатьма мільйонами долярів, що їх король пожертвував на суспільно - добродійні цілі. В суботу 21-го липня новий прем'єр передасть на затвердження короля список нового уряду. Прем'єр Алям заявив, що він продовжуватиме політику свого попередника, спрямовану на переведення суспільних реформ і поборювання корупції та базовану на дружніх взаєминах із Заходом.

РЕД. М. ДОЛЬНИЦЬКИЙ НА ДОБРОСУСІДСЬКИХ ВІДВІДИНАХ В УНС І „СВОБОДІ"

Джерзі Сити. — В четвер, 19-го липня, головну канцелярію УНСоюзу та В-во „Свобода" відвідав Мстислав Дольницький, співредактор філядельфійського українського католицького щоденника „Америка" та редактор її англомовного видання. Ред. М. Дольницький був недавно найменований референтом зв'язків Союзу Українців Католиків „Провидіння" у зв'язку з 50-річчям цієї організації. Під час відвідин ред. М. Дольницький мав розмову з урядовцями і редакторами та знайомився з працею канцелярії УНС і В-ва.

В АМЕРИЦІ

● **Президент Кеннеді** оголосив тиждень, який починається 7-го жовтня як Тиждень Запобігання Пожеж. Президент просить всіх американців прикласти якнайбільше зусиль до того, щоб не було пожеж в цій країні, які відбирають життя, нищать здоров'я та руйнують майно американських громадян.

● **Від 1-го серпня** починається сезон так званої „сінної гарячки", що її спричинює пил із трав та квітів в тих людей, що є вразливі на нього. Лікарі радять в тому сезоні, який триває до кінця вересня, не ходити по травах, не купатися в ставах, де є вода з хлором, не курити, не перебувати поза домом в тих днях, коли є вітер.

● **18-го липня** летунство з успіхом випустило новий сателіт „Самос" або „Майдас" на летунській базі Пойнт Арґелло в Каліфорнії. Летунство тепер не повідомляє про назву сателіта, який воно випускає. В повідомленні згадується тільки роди ракет, яких уживається до викинення вгору сателіта. Назви ракет кажуть здогадуватися, що могли бути дослідні сателіти „Самос" або „Майдас".

● **Американські туристи** в Канаді користають цього літа з того, що американський долар коштує 108 центів канадійських. Канадійські банки радо вимінюють доляри по згаданому курсі дол. 1 за дол. 1.08 канадійського.

● **Мати Президента** пані Ровз Кеннеді буде заступати дружину Президента під час державної візити президента Еквадору Карльоса Хуліо Ароземени. Перша леді в тому часі перебуватиме з дітьми на відпочинку в Кейп Коді.

У СВІТІ

● **Конференція** тридцять й однієї менших держав різних континентів світу, яка відбувається тепер у Каїро в Єгипті, звернулася із закликом до великих і багатших індустрійно держав, щоб вони приєдналися до акції допомоги відсталим країнам і сприяли розвиткові свобіднішої торгівлі у світі. Конференція, що в ній вели перед Єгипет і Юґославія, висловилася проти економічного групівництва в деяких частинах світу і проти дискримінаційних економічних бар'єр.

● **Комуністичний Китай і комуністична Чехословаччина** підписали в Пейпінґу торговельний договір на 1962-ий рік, який передбачає пожвавлену виміну товарів і платностей.

● **Варшавська комуністична міська рада** вирішила прокласти вулицю через терен, на якому знаходиться жидівське кладовище Гесія. На вістку про це провідники польських жидів у ЗДА вислали рішучий протест на руки польського прем'єра Циранкевіча, заявляючи, що це рішення є зневагою для жидівських святощів.

● **Прибулий до Касабляпки в Марокко совєтський корабель** „Фалешті" вивантажив у цій марокканській пристані 7.157 тонн амуніції для марокканських збройних сил.

● **Новим представником британського уряду до Найвищого Суду Великої Британії, або т. зв. генеральним соліцітором** призначив прем'єр цього уряду Гаролд Мекміллен адвоката Пітера Равлінсона. Королева Єлисавета II увела Равлінсона офіційно в лицарський стан.

● **Між Гаваною і Москвою** буде встановлений у вересні 1962 року безпосередній летунський зв'язок. Виконуватимуть летунську службу між Кубою й СССР совєтські транспортові літаки типу Тю-114.

● **Голляндська адміністрація Нової Ґвінеї** сповістила, що на західніх побережжях цього острова висадилася знову більша кількість індонезійських вояків, доставлених туди човнами з Індонезії.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

Червона пляма

Розгорнувши сьогодні будь-який атляс світу, включно із совєтським, натрапивши на більшість світових мап в ілюстрованих книжкових і журнальних виданнях, завжди впадає ввічі велика червона пляма, що нею зазначуються обшири під комуністичним володінням. Цією червоною плямою закриті сьогодні десятки країн і народів, що мають велику і славну історію, що збагатили вселюдську скарбницю величезними культурними та іншими досягненнями, що вписали не одну світлу сторінку в історію людства і його цивілізації. До них належить і наша батьківщина — Україна.

Та не тільки на атлясах і мапах закриті ці країни і народи червоною плямою. Вона, ця червона пляма, ще більш жорстока та огидна в дійсності.

Проти цієї червоної плями на мапах і в дійсності скерований проголошуваний та відзначуваний тепер уже рік-річно в Америці Тиждень Поневолених Націй, що саме цієї суботи закінчується. Із одержаних досі інформацій можна вносити, що цього року він рівночасно поширився і звузився. Поширившися ініціятивою провідних установ і діячів, він поширився також загальним зацікавленням. Цього року ще більше губернаторів стейтів і посадників міст пішли за прикладом Президента і проголосили цей Тиждень також із свого боку. Але, здається, він рівночасно звузився до деякої міри активною участю загалу громадянства у влаштовуваних з цієї нагоди маніфестаціях, хоч у деяких містах ця участь була багатотисячна. Нашим спільним завданням буде докласти всіх зусиль, щоб цей Тиждень, який припадає в тому самому місяці, в якому Америка відзначає роковини свого Дня Незалежности, був справді і в кожному відношенні тижнем маніфестацій американської відданости — як це сказано в проклямації Президента — „аспіраціям всіх народів до волі і незалежности".

На це є всі об'єктивні причини і потреби. Від самого бо початку, як цей Тиждень встановлено і проголошено в липні 1959-го року, він своєю ідеєю став одним із найуспішніших засобів, щоб припинити дальше поширення і змити з лиця Землі ту огидну червону пляму, яка вкрила велику частину земного ґльобу. Найкращим мірилом цього може послужити безсила лють, з якою на цей Тиждень також від самого початку його встановлення реагує Москва.

Виступи Москви і її володарів проти цього Тижня в минулих роках відомі. Ще в свіжій пам'яті і вже записана в історії лють Нікіти Хрущова, яку він проявив проти цього Тижня в багатьох публічних виступах. У цьому році першу реакцію Москви на цей Тиждень та на проголошення його Президентом ЗДА знаходимо в московських „Ізвєстіях" з 17-го липня, в надрукованій на другій сторінці статті: „Ось вона, ваша „свобода" пане Кеннеді!" Згадавши про видану президентом Кеннеді проклямацію Тижня Поневолених Націй та зацитувавши з проклямації, що її „дано в місті Вашингтоні . . . в 187 році від незалежности З'єдинених Держав Америки", московські „Ізвєстія" єдине, що на цю тему можуть сказати це, мовляв, „ти сам горбатий". Біля статті надруковано, зглядно передруковано з американських джерел мапу із зазначенням американських військових баз у світі та з кінцевим висновком, мовляв, це не Москва, але Вашингтон поневолює.

Цей коментар „Ізвєстій" може послужити клясичним зразком безсилої люті Москви на американський Тиждень Поневолених Націй. Але й вона обертається бумеранґом проти Москви, бо скріплює надію поневолених націй, що розлита з Кремля червона пляма дальше не пошириться і що колись таки прийде час, як вона зникне не тільки з атлясів, але і з їхньої землі.

Дим з приводу Димшіца

Коротке повідомлення ТАСС-а про призначення на становище голови Державного плянового комітету ради міністрів СССР Веняміна Е. Димшіца викликало багато розголосу у світовій пресі і коментарного диму з приводу того, що це вперше від часу усунення в 1957-му році Лазаря Кагановіча із совєтської верхівки, на провідне становище в СССР приходить знову людина жидівського походження. Загально добачують в цьому призначенні вияв зміни совєтської політики у відношенні до жидів, дехто дошукується в нім намагань совєтського режиму заперечити виставлювані проти нього все частіше обвинувачення в антисемітизмі. Проте, все це тільки здогади.

Призначений на керівника совєтського держпляну Венямін Е. Димшіц є типовим активістом, висуванцем комуністичної партії. Немає абсолютно ніяких даних на те, щоб у нього відігравала якусь ролю його расова чи національна приналежність. Народжений 1910-го року на Криму, у Теодосії, Димшіц вже з молодих років включився в ряди компартії і як фахівець в ділянці будівництва індустрійних, особливо ж хемічних підприємств почав скоро вибиватися на провідні місця в державному апараті. В половині 50-их років Димшіц працював уже над конструкцією плянів для головних родів совєтської індустрії і вже тоді займав пост заступника міністра будівництва сталевих і хемічних заводів. В 1957-му році він був призначений на головного інженера будованого в рамцях совєтської економічної велетенської сталеварні у Бгілай в Індії і на цьому становищі перебув до 1959-го року. Вернувшися до СССР, Димшіц був призначений на керівника одного із департаментів у Державному пляновому комітеті з ранґою міністра в уряді СССР і в 1962-му році став першим заступником голови цього ж комітету. Наприкінці 1961-го року його, як активного і відданого „ленінській справі" комуніста обрано дійсним членом ЦК КПСС.

Призначення Димшіца на голову Держпляну СССР є логічним черговим звеном у його дотеперішній партійній та державній кар'єрі. Як перший заступник голови Держпляну, Димшіц був уже й досі одним із фактичних керівників цієї установи і воно не змінює в нічому ні її засягу діяльности, ні функцій, ні спрямування. Так же само, як і його попередник, росіянин В. Новіков, Димшіц буде дотримуватися централізаційних засад цієї провідної совєтської установи, встановленої ще Леніним в 1921-му році не так для плянування державного господарства, як координування всієї господарської діяльности поневолених Москвою країн і пильнування, щоб в окремих совєтських республіках не проявлялися місцеві й відосередні тенденції, значить, щоб вони не виривалися з-під контролі і визиску Москви.

Позбавлені будь-яких основ теж і міркування про деґрадацію чи й усунення взагалі із державного керівництва Димшіцового попередника В. Новікова. В половині цього місяця, ще в днях 10 і 12 липня Новіков брав участь у засіданні зорганізованого Москвою для противаги Европейському Спільному Ринкові виконавчому комітеті Ради економічної допомоги. Як представник СССР у цьому комітеті, Новіков силою обставин займе в ньому керівне місце, куди важливіше як пост голови держпляну СССР, бо насправді він буде очолювати від тепер комітет плянування цілого комуністичного бльоку з функціями і з завданням координації господарських розвитків усіх держав цього бльоку та пильнування, щоб вони не виламувалися з-під все основнішої контролі Москви.

Приведені факти свідчать про те, що призначення Димшіца на голову Держпляну СССР не матиме ніякого впливу на совєтську політику у відношенні до жидів. Совєтський режим далі придушуватиме жидівську культуру і релігію і далі розстрілюватиме жидів за спекуляцію — яблуками . . .

ЗА ІДЕЙНУ ЄДНІСТЬ З УКРАЇНОЮ

(З приводу відкриття пам'ятника Борцям за Волю України на Оселі СУМА в Елленвіл, Н. Й.)

В неділю, 22-го липня 1962 р., відбудеться на Оселі СУМА в Елленвіл, Н. Й. святочне відкриття пам'ятника Борцям за Волю України, збудованого заходами організацій Українського Визвольного Фронту з ініціятиви Т-ва б. вояків УПА для відзначення 20-ліття постання Української Повстанської Армії.

Про технічну сторінку підготови й виготевлення цього пам'ятника була вже згадка на сторінках „Свободи" в окремому репортажі ред. В. Давиденка. Тому сьогодні ми обмежуємося тільки до окремого підкреслення виховного значення цієї дії організацій Українського Визвольного Фронту, яка дійсно заслуговує на відмічення та признання збоку всього українського громадянства.

Вагу культу борців за волю Батьківщини в державницько - національному вихованні молоді розуміють вже здавен-давно всі культурні народи. Тому вшанування провідних національних героїв окремими святами та ставленням їм пам'ятників притаманне всім культурним націям від найдавніших часів, відколи людина стала жити організованим життям вищого суспільного ступня, по сьогодні. Такі пам'ятники пригадують глядачеві ті ідеї, за які боролися, й життя своє віддали національні герої, яким ці пам'ятники поставлено, підсилюють патріотичні почування в свідомості і в півсвідомості, а в часах національного лихоліття додають гарту й міці в змаганнях за ті самі ідеї.

Тому то і в Україні, після невдачі Визвольних Змагань 1917 - 23 рр., звернули окрему увагу на культ національних героїв ті, що взяли на себе завдання вести далі визвольну боротьбу українського народу аж до переможного кінця — Українська Військова Організація і її наслідник Організація Українських Націоналістів — ОУН. Вшановування пам'яті тих, що впали в бою за волю України на полях боїв — на Маківці, Лисоні і інших. — сипання символічних могил українським національним Героям, щорічні панахиди на могилах Ольги Бесарабової, Любовича, Біласа й Данилишина й інших бойовиків УВО - ОУН відіграли визначну ролю в тому, що українське громадянство не тільки не заломалося морально після важкої невдачі збройних змагань та під терором нових окупантів, але зміцніло у своїй незламності в боротьбі за волю України і стало зрілим до тих незвичайно важких завдань, що їх поставила перед українським народом друга світова війна. Можна сміливо сказати, що героїв найновішого етапу історії України, тих, що впали в бою за волю України під прапорами УПА, виростив культ героїв попередніх етапів визвольної боротьби українського народу.

Свідомість величезного значення культу національних героїв у патріотичному вихованні молодого поління була спонукою й для організацій Українського Визвольного Фронту в ЗДА для відзначення 20-ліття революційно-збройної боротьби українського народу під прапорами Української Повстанської Армії — збудуванням пам'ятника борцям за Волю України на Оселі СУМА в Елленвіл, де кожного року проводять бодай кілька тижнів своїх вакацій сотні української молоді, родженої переважно вже на чужині. Над прямостінним кам'яним масивом і конструкцією колумн, що символізують періоди української державности, підноситься високо вгору золотистий Тризуб, символ суверенности Української Нації. А поруч цієї основної частини монументу стоять на постументах погруддя керівників чотирьох етапів останнього періоду визвольних змагань українського народу, що стали символом безперервности цієї боротьби від 22-го січня 1918-го року по сьогодні: Симон Петлюра — голова соборної Української Народної Республіки і Головний Отаман Армії УНР; Євген Коновалець — командант військового з'єднання Січових Стрільців, що було найбільш випробуваною збройною опорою Української Держави, відновленої Актом 22 січня 1918 року, в усіх найкритичніших моментах її існування, організатор і командант Української Військової Організації, що після формального розв'язання Армії УНР перебрала в свої руки прапор боротьби за волю України методою збройної революції та організатор і провідник Організації Українських Націоналістів, ОУН, що прийшла на зміну УВО, об'єднавши у своїх рядах увесь націоналістично - революційний елемент України як авангард у боротьбі за її волю; Степан Бандера — провідник ОУН, що в особливо критичний мент нашої історії скерував змагання українського народу на єдино правильний шлях безкомпромісової боротьби за самостійну, соборну Українську Державу проти гітлерівсько - німецьких і проти червоно - московських наїзників; Роман Шухевич-Чупринка — командир Української Повстанської Армії і голова підпільного уряду України, Української Головної Визвольної Ради, що керував революційно - збройною боротьбою українського народу в найважчих умовинах німецької й опісля московської окупації України аж до своєї геройської смерти, демонструючи перед усім світом цією боротьбою титанську міць, неустрашимість і безмежний героїзм українського народу в його боротьбі за волю і за свої суверенні права.

Ми певні, що плекання культу героїв, борців за Волю Батьківщини, буде так само успішним у вихованні нашої молоді в патріотичному дусі на чужині, як був і є на Рідних Землях. Та й старшим членам нашої спільноти поза межами України він допоможе зберігати ідейно - моральну єдність з Рідним Краєм. Тому й збудування пам'ятника Борцям за Волю України на Оселі СУМА для тієї цілі, — для підсилення зберігання ідейної єдности української еміграції з Україною, — заслуговує, повторюємо, на окреме признання.

Віримо, що виявом того признання буде масова участь українського громадянства, старшого і дітвори, на святочному відкритті цього пам'ятника Борцям за Волю України на Оселі СУМА в Елленвіл в суботу і неділю, 21 і 22 липня 1962-го року.

П. М.

Лев Ясінчук

УКРАЇНСЬКІ ШКОЛИ В ЗДА

(5)

Коли довкруги католицьких шкіл такий „шум учинився", автор цієї статті, що присвятив виховній, шкільній і вчительській справі 60 років свого життя, був здивований і стурбований, дарма, що намагався сприймати підношені заміти холодно і з деякими сумнівами.

Давно-давно це було: цього року минає 32 роки, коли я вперше почув про католицьку парохіяльну школу в Едмонтоні, в Канаді. Хто ж там учить? — питаю. „Монахині, — була відповідь, — СС Василіянки". Я поцікавився тим фактом. Мені здавалося, що може монахині тримають дітей у строгій монашій серйозності, але зараз пригадав собі, як то безжурно й мило проводили шкільний час ми, Василіянські „конвікторця" в Бучачі, під кермою таких „префектів", як пок. о. Мальчинський, а головно (теж уже пок.) о. Онуфрій Бурдяк. За вставленням тодішнього номіната на єпископа й незабаром потім єпископа, Преосв. Василя Ладики, якого я там пізнав, та Високопреп. Василіянського провінціяла, о. Крижанівського, що жив у Мондер, а на той час був в Едмонтоні, СС Василіянки дозволили мені відвідати їхній монастир, де вони добували частину удержання для себе виробництвом прегарних штучних цвітів, та їхню 4-клясову школу, що мала права державних шкіл. Вчили там самі монахині. Це був останній день перед закінченням шкільного року — 1928 - 1929.

Слухаючи дитячих відповідей з географії і історії України, відповідей правильною українською мовою, я був дуже приємно зворушений. А коли сестра - вчителька уладила з дітьми зовсім світську руханку, та ще й під спів патріотичної української пісоньки, та я зворушився до сліз. З дальшого ходу по клясах я пізнав, що тут кується кріпкий обруч до об'єднання української Церкви й Нації.

В той час ще не було такої школи на терені ЗДА. Щойно, коли я в 1932-му році був у Питсбурґу в Пенсилвенії, там у північній частині, основував таку школу тамошній парох о. Киндій. Вчили в ній теж СС Василіянки. Милий християнсько - український дух притаманний тій школі, був помітний ввесь час моїх відвідин.

Так отже я думав турботливо: Як же це? 30, чи 32 роки тому знали монахині - вчительки українську мову, а тепер не знають, не дбають про неї, не вміють учити? І я, здається, найшов причину принаймні щодо мови. Якщо теперішні закиди правдиві, то видно, що американізація нашої молоді захопила й теперішніх декотрих монахинь у їхніх дитячих роках. Коли б так можна самому приглянутися станові українознавства в їхніх школах! І мене повелося.

Завдяки прихильності проф. Івана Близнака, що вчить в такій школі в Ню Йорку вже 10 років, я — за ласкавою згодою Всечесн. пароха й адміністраційного директора школи, о. д-ра Юліяна Катрія, і за прихильним дозволом СС Теодозії ЧСВВ, директорки школи св. Юра в Ню Йорку, — відвідав ту школу 5-го червня 1962-го року. Мушу згори добавити, що мій час на відвідини школи був дуже обмежений, бо я, як кожного дня, мусів ставитися до моєї фізичної обов'язкової праці точно на 11-ту год. перед полуднем. Та мені стала в пригоді моя вправа у відвідинах шкіл.

Щодо вислідів праці проф. Ів. Близнака я був майже заспокоєний. Я його добре знав, як ініціятивного й працьовитого українського вчителя головно з часів нашої бурлаччини по таборах УНРА-и чи І-РО, й тому, як інспектор українських шкіл з рамени Братства св. Андрія в Інсбруці (Тироль), що організувало й піклувалося українським народним шкільництвом по таборах на терені Австрії (голова — сл. п. Крилошанин, о. Юстин Гірняк), я назначив п. Близнака директором новозорганізованої і в моїй присутності відкритої школи в таборі Куфштайні. Коли ж незабаром пішла на нього нагінка збоку комунізуючої директорки УНРА-и, бо п. І. Близнак спротивлявся її задумам — зінтернаціоналізувати ту школу, і його усунули з керівництва, я — знаючи його відданість школі — перевів його на таке становище, на яке він надавався, а до якого ніяка УНРА не мала права.

Перед годиною 8.30 рано я вже стояв на розі 7-ої вулиці і — незнайомий учням — приглядався їхньому походові з церкви до школи, який вони відбувають кожного дня. Такого спокійного шкільного походу на вулицях Ню Йорку я дотепер ніколи не запримітив, а всі діти (хлопці й дівчата) дуже корисно відбивали своїми одягами від зовнішности молоді на „давнтавнах".

Під кермою Сестри Теодозії працюють у тій школі 8 сестер, 2 оо. катехити й 13 світських учительок(лів) між ними 10 новоприбулих. Всіх дітей у школі близько тисячки (1.000), учаться у 8 клясах, поділених по два відділи, а 3-тя кл. на 3 відділи. Є ще й дві групи „дитячого садка", де фахова виховниця, п-і Апольонія Книш немов приготовляє їх до вступу до школи. Діти в „садку" говорять по-українськи. Виховниця дуже щиро запрошувала мене хоч подивитися на клясу, бо приглядатися праці я не міг з причини пізньої для мене пори. Та читачі можуть зорієнтуватися в праці вчительки і у вислідах „садка" на основі допису проф. Михайла Лисогіра п. з. „Закінчення шкільного року в дитячому садку в Ню Йорку". („Свобода" з 29 червня 1962. ч. 123 стр. 6).

Стіни шкільних кімнат прикрашені горою широкою лентою малюнків, виконаних самими учнями, а це — або вишивками, або з огляду на великодній час — писанками. Взори малюнків помислові, оригінальні, в українському стилі, з дуже цікавим коліруванням. Сестра Стефанія показала мені повну течку таких взорів, що для них не було вже місця на стінах. На чоловій стіні кляси вміщений Хрест і Тризуб.

ГОЛОС ЧИТАЧА

Про ген. М. Шаповала

В газеті „Свобода" з дня 26-го травня 1962-го року в спогадах п-і Марії Лівицької: „Тарнівський полон", допустилася авторка такого речення на адресу покійного генерала Української Армії Миколи Шаповала: „Найнахабнішим виступом у Раді Республіки був виступ Миколи Шаповала з обвинуваченням за поразку у визвольній боротьбі. Це був той самий Микола Шаповал, який пізніше грав невиразну ролю в історії смерти Головного Отамана в Парижі . . ."

Про перше речення авторки немає потреби відповідати, бо тут ген. М. Шаповала потрактовано як критика визвольної політики, як самого Головного Отамана С. Петлюру, так і її чоловіка п. Андрія Лівицького, відповідального за політику цього часу.

Нас цікавить питання з другого речення п-і М. Лівицької, пра „невиразну ролю . . ." Цей закид зроблений по адресі покійного ген. М. Шаповала, поданий без жадних доказів і неназвано в чім саме полягала „невиразна роля . . ." М. Шаповала, в процесі проти вбивника С. Петлюри, жида С. Шварцбарта. Щоб вияснити цю справу, бажано, щоб п-і М. Лівицька подала до суспільного відома всі ті виступи і вчинки, в яких покійний генерал М. Шаповал „грав невиразну ролю в історії смерти Головного Отамана". А тепер від себе хочемо подати в цій справі ,що слідує:

З судового процесу проти вбивника Шварцбарта видано в Парижі книжочку: ДОКУМЕНТ СУДОВОЇ ПОМИЛКИ. Процес Шварцбарта. Націоналістичне Видавництво в Европі. Париж, 1958. В цій книжочці читаємо:

„Коли викликано свідка генерала М. Шаповала, то вже був інший перекладач. М. Шаповал розуміє французьку мову й поправляє перекладача" (Стор. 47).

„Ген. Шаповал, як військовик, свідчить, що С. Петлюра ніколи не робив погромів і робив усе для уникнення їх. Регулярна армія ніколи погромів не робила, а завжди їх припиняла. Погромами займалися банди, що ніколи не підлягали українському командуванню.

Свідок оповідає, що в 1919 році, під час наступу на Кам'янець у травні місяці, в Оринці почався погром. Коли це стало відомо С. Петлюрі, він наказав негайно свідкові зняти ескадрон кінноти з фронту й припинити грабунок. Погром було припинено, хоч це й відбилось на операції проти большевиків. Але завдяки інтервенції жертв не було". (Стор. 52).

„Голова Суду питає свідка, чи йому відомо, щоб С. Петлюра під'юджував до погромів.

Ген. М. Шаповал відповідає, що про це не може бути й мови, бо С. Петлюра був соціял - демократ і людиною наскрізь гуманною. Він був проти всякого насилля і проти погромів.

Адв. Кампінчі питає, чи С. Петлюра був антисемітом?

— Навпаки, — відповідає свідок. — Він був великим прихильником жидівського населення. Він був одним із творців закону про національно - персональну автономію. Я був начальником Юнацької Школи й знаю, що туди приймали жидів саме з наказу С. Петлюри.

Далі адв. Кампінчі питає свідка, чи С. Петлюра уважав, що для державного будівництва треба притягнути всі національності України, а в тому числі й жидівську?

Свідок відповідає — так. С. Петлюра вважав дуже потрібним участь в державному будівництві й жидів. І С. Петлюру всі підтримували в державному будівництві, за ним ішли навіть його противники, до яких себе зачислює також свідок, бо належить до партії соціялістів - революціонерів"*). (Стор. 53).

„Прокуратор запитує свідка, які заходи вживав С. Петлюра проти погромів.

Ген. Шаповал відповідає, що він, будучи в регулярній армії, отримував накази й відозви С. Петлюри робити заходи, щоб не допускати до погромів. Він пригадує ще раз

(Закінчення на стор. 3-ій)

*) Ген. М. Шаповал до УПС-Р вступив вже на еміграції, до 1923 р. ген. М. Шаповал був безпартійний. — С. Зеркаль.

С. Риндик

ТРОЇСТІ МУЗИКИ

(Лист від А. З.)

(3)

Пильнуючи за музиками, Василь добре підстеріг, що в тілі (чи в руках, чи тільки в пальцях) кожного музики є щось таке, що само грає. Музики можуть собі розмовляти один із одним, а музика тим часом іде. А кожний черговий танець відбувається так, що скрипка починає його на будь-якій струні і з будь-якої позиції, а бас і цимбали негайно вскакують їй у сліди, і відразу маєте повні вуха краси. Ніхто не махає руками. Ніхто не ляскає перед музиками ліскою. Не скаче перед ними, як це бачимо по містах. Троїсті музики грають так, як річка тече, як жито цвіте, як сонце сходить і заходить. Спробуйте раз покерувати цими явищами. Станьте над річкою або проти сонця, бийте палицею, махайте руками, присідайте і підскакуйте, смикайте себе за чуприну. Чи вам удасться щось змінити в тих процесах? Отакі самі й троїсті музики.

Тут я перечитав написане і побачив, що в ньому нема головної речі: правди. Святої правди! А нема правди, то нема нічого. На самому зачатку свого листа я написав вам, що можна вивчитися на музиканта, а можна й родитися ним, і цей другий спосіб, казав я, кращий і певніший від першого. Після я наговорив багато слів, мудруючи то туди, то сюди, але не показав і не розтовкмачив на розум, як це люди стають музиками відразу. І не покажу цього. Тільки оповім, як це сталося з Василем Демедою. Ось послухайте.

На одному весіллі, ні сіло, ні пало, цимбалістий кивнув до Василя головою, закликаючи ближче. А коли той відскочив, сказав йому:

— На цимбали, а я трохи розімнуся та й помахаю тією Калиною. Нехай покуштує, як цимбал танцює!

Зняв із шиї ремінь, що на ньому висіли цимбали і передав Василеві разом із дзеленькалами. Василь заклав ремінну припинду на свою шию, узяв у руки мосяжеві балабанці і приготовивсь.

— А йди-но, Калинко, сюди! — сказав цимбалістий до Калини.

Це було кругла й рум'яна на виду молодиця, дуже жвава й охоча до танцю.

—Чабарашки! — загадав цимбалістий, обхопивши Калину обіруч.

Скрипка зойкнула, цимбали скочили за нею, басістий смикнув смиком — і відразу счинилася завірюха. Старий цимбал вимахував Калиною і садив закаблуками, аж земля лупилася. А скрипка швидше, а цимбали за нею, а басоля тільки рох та рох, як та поросна льоха, коли її шкрябати попід живіт.

За чабарашкою пішла гандзя, за гандзею подригуля, аж нарешті цимбалістий гукнув:

—„Ой лопнув обруч!"

Музики врізали „обруч".

А коли скінчили, підійшов до них із пляшкою горілки весільний староста. Першу чарку налив скрипці. Та випила. Другу одержав басістий. Третя була скерована до Василя, але підскочив цимбал і перейняв її.

— Частунок належить цимбалам! — сказав Василеві і вихилив чарку, — а тобі, неборе, треба ще не одного тропака заграти, щоб заробити на могорич.

Василь навіть не облизався.

Його деб'ют не привернув до себе нічиєї уваги. І музики, і весільні люди так якби того не бачили. Якби така неувага до мистця сталася, борони Боже, комусь тепер, то була б велика образа і було б багато справедливого обурення і крику. А Василь нічого. Він навіть не догадувався, що мав право на обурення. Бо в нас на селі мистецтво не мало ніякої ціни. Ні грання, ні співання, ні що інше. Мистецтво — діло сліпих і калік, або дармоїдів чи взагалі таких людей, що не здібні до чогось путнього. Мало вартість ремесло. У пошані був коваль, кушнір, швець і т. ін. І тому той факт, що в селі об'явився свій цимбал, не означав нічого вартісного. Це не був жадний набуток для села. І сам Василь не думав ліпше. У місті думають інакше. Там мистецтво зараховується до найвищої культури. І в найвищих школах запроваджено катедри, де трактують різні мистецтва, як щось справді дуже вартісне й важне. Це переборщення дійшло до того, що розроблено відповідні науки, а серед них на першому місці стоїть наука про мистецтво слова, найлегше з усіх мистецтв, але найхитріше і з найбільшими претенсіями.

Отже, виступ Василя на мистецьку арену пройшов непомітно. Після того було ще не одно весілля. Люди дружилися, і музики пригравали їм, виконуючи цю найвищу функцію свого мистецтва щиро й поважно. І не раз траплялось, що Василь Дермеда заступав старого цимбалістого. Сам не просився, тільки послушно чинив його волю. І було йому все одно, що грати: чи гопака, козака, тропака, чи гайдука, журавля, голубця, чи метелицю, коломийку, вербунку, чи дудочку, манджарку, санджарівку, чи що хочете. Українська Терпсихора натворила того добра багато - багато, тільки грай! І Василь грав, бо така природа мистця з Божої ласки.

— Грасш, парубче, не погано, — сказав одного разу старий цимбалістий, — але дуже хапаєшся. Цимбали того не люблять.

Що це значило, ані я, ані ви не розумієте. А Василь розумів і не перепитував.

А потому у Василевій голові якось сформувалася фантастична думка: придбати собі власні цимбали! Мистці люблять фантазувати.

Цимбали коштують гроші. А, де їх узяти? Хіба вкрасти, бо іншого джерела в нас на селі не було. Крім того, була ще одна перешкода: де купити цимбали, коли ніхто й ніде їх не виробляв і ними не торгував? Бо нащо людям цимбали? Людям потрібні чоботи, кожухи, шапки тощо, але не цимбали. Цю річ музики мусіли були робити самі, своїми власними руками. Тому можна сказати, що доля цимбалістого на Україні була і є дуже гірка. Її аж ніяк не можна рівняти з долею тих панів, що бринькають на струнах по міських оркестрах і сценах. Із цих панів рідко котрий здібний собі кілочок виструґати.

Але Василь Дермеда, як усі його попередники й наступники, таки придбав собі цимбали. Зробив. Хоч ця робота тривала пару добрих років, проте закінчилася блискучим успіхом. На жаль, за молодих літ я не мав того розуму, що тепер, і не припильнував за цим процесом. Тож не знаю, як він відбувався, і не можу вам описати, а видумувати не хочу, бо вже й тому, що я тут понаписував, ви не ймете віри.

І добре робите.

Кінець.

Американські вояки із розбитого в Південному В'єтнамі літака врятувалися

Сайгон. — Вояки із залоги американського транспортового літака, що впав з невідомих ближче причин серед гірської околиці в неділю дня 15 липня ц. р., були знайдені після чотирьох днів безуспішних розшуків у гірських джунглях у Південному В'єтнамі. Усі вони живі, тільки з легкими пораненнями. В розшуках за ними брало участь понад 20 літаків. Знайдено їх і вивезено з джунглів з допомогою гелікоптерів. Летів цей літак із Сайгону до Банметгуота. Того ж самого дня, в неділю 15 липня був зістрілений комуністами американський гелікоптер Г-21. Залога цього літака — чотири американські й один в'єтнамський офіцер — згинули. Відбулося це зістрілення в горах, 270 миль від Сайгону. В понеділок 16 липня при стартуванні розбився в'єтнамський літак С-47, при чому згинуло 32 особи, в тому числі один американський пільот.

Попис учнів Українського Музичного Інституту в Ню Гейвені, Конн.

Було недільне пополудне 24 червня. На небі густо й сіро нависали важкі хмари. Від тих хмар на землю падали темні тіні. Якийсь дивний смуток оповивав душу. Перед дверима великої залі української катол. церкви святого Михаїла я чекала третьої години, в якій мав початися Попис. Я чекала й бачила, як до залі входили з батьками молодесенькі учні УМІ, та й усміхалися радісно.

Їхні лиця були контрастом до дощової погоди. Їхні лиця були повні соняшного тепла й сяйва. Вони ж знали, що будуть „railписуватися" своїми юними талантами і своїм замилуванням до музики.

І так, справді, сталося!

Від першої точки програми аж до останньої в залі лунали музичні мелодії, які виходили з-під пальців ще зовсім малих дітей і вже дещо більших учнів - юнаків, які свідчили, що навчання в УМІ відбувається під вмілою фаховою опікою професорів.

Перший грав на фортепіяні малий Нестор Цибрівський, який добрим приготуванням матеріялу і впевненими музичними тонами удару своїх пальчиків засвідчив, що саме йому зовсім слушно призначено ввести в добрий настрій і слухачів.

Далі грали Оля Слюсаренко, Юрій Миколаєвич, Роман Кизик, Орися Цибрівська, Ігор Заковоротний, Богдан Рудзінський, Марта Кизик, Богдан Заяць, Марта Пришляк, Андрій Пришляк і Галя Петрончак. Все це учні нижчих і вищих кляс, учні професорів гри на фортепіяні: Юрія Цибрівського і Ніни Федорович, — як теж кляса гри на скрипці Богдана Маркова.

Усі ці учні своєю милою появою на сцені, своїми граціозними рухами рук, а передовсім доброю солідною грою викликували рясні оплески в слухачів як зовсім заслужену нагороду.

З нижчих кляс хотілось би вирізнити малу Орисю Цибрівську, у якої замітна була добра гра й совісне приготування до виступу.

З вищих кляс на особливу похвалу заслужили Андрій Пришляк і Галя Петрончак. В них видно поважні завдатки на майстерну гру в будучності. Андрій Пришляк особливо гарно заграв Шопена "Польонез А-дур", а Галя Петрончак чудово заінтерпретувала Брамса „Рапсодію Г-моль".

Крім них треба ще згадати молоденького учня Богдана Заяця з Бріджпорту, Конн., який добре заграв „Скрипковий концерт Г-дур" (Заяця). У цього учня видно поважне трактування музичної теми, вміле відчуття музичних мотивів так, що при дальших поступах у науці він може вибитися на доброго скрипака. Загально сказавши, у кожного із учнів, які виступали, було видно особисті здібності та розуміння музичних делікатних нюансів, за що вже признання належить передовсім добрим учителям: Ніні Федорович, Юрієві Цибрівському та Богданові Маркову.

Інтересно відмітити те, що ідейний добір творів, що були включені в програму, був різнородний так, що навіть вибагливий слухач міг знайти повноту вдоволення. Виконано твори таких композиторів: Шуман, Ґріґ, Заяць, Лянціяні, Чайковський, Орвіль, Мілер, Шопен, Брамс. Із українських композиторів були в програмі: Фоменко, Савицький, Косенко, Степовий, Барвінський.

Так і видно було, що метою своєї музичної школи, якою є УМІ тут в Америці, є виховати дітей так, щоб вони побіч всесвітнього музичного любили і знали теж свою українську музику.

Філії УМІ в Ню Гейвені, Гартфорді та Бріджпорті потребують піддержки та зрозуміння в своїх громадян — українців. Керівником і душею цих філій — відділів УМІ є проф. Юрій Цибрівський, який працює з найбільшою посвятою та самовідданням.

Цьогорічний Попис, який був, справді, вдалою імпрезою в Ню Гейвені, засвідчив, що сміло та з справжнім довір'ям можна закінчити ці рядки закликом, що ним закінчувалася програмка, яку дістали були слухачі Попису: „Батьки! Вписуйте своїх дітей до Українського Музичного Інституту!" М. К.

Про ген. М. Шаповала

(Закінчення зі стор. 2-ої)

ілюстрацію про припинення погрому в Оринці в травні 1919-го року". (Ст. 55).

В свідченнях покійного генерала М. Шаповала ми не знайшли нічого такого, щоб показувало про „невиразну ролю в історії смерти Головного Отамана".

Особисті й політичні противники (а не вороги) вже не раз робили подібні закиди, як оце зробила й п-і М. Лівицька, не подавши ніяких доказів в обвинуваченнях і щоб це питання висвітлити належно. Всі ці закиди носили особисту прикмету авторів у закидах і носили характер наклепів. В додаток до зізнань ген. М. Шаповала на процесі проти С. Шварцбарта, опублікованих в тут названій книжочці і в різній пресі, я можу подати українському суспільству в цій справі дані з документів і листувань пок. ген. М. Шаповала, щоб нарешті цю справу безсторонньо і об'єктивно до кінця з'ясувати. Цю справу треба вияснити до кінця, щоб баламутство проти пок. ген. Миколи Шаповала не ширилося.

Якщо ж авторка п-і М. Лівицька не докаже „невиразної ролі" М. Шаповала, тоді треба вважати, що п-і М. Лівицька це написала безпідставно, щоб тільки образити свого політичного противника, яким був пок. М. Шаповал як до Головного Отамана С. Петлюри, так й міністра п. А. Лівицького. Пок. М. Шаповал не може боронитися, тому я виступаю тут як його приятель і оборонець.

Інж. С. Зеркаль

Бруклин, 15. V. 1962.

● **Банк Нової Шкотії** ствердж͏ує, що перепис населення з 1961-го року виявив зменшування сільського населення, яке відходить до міських районів. Тепер на фармах в цілій Канаді живе менше людей, як в одній метропольній околиці міста Монтреалу в Квебек. Населення Канади в декаді від 1951 до 1961 збільшилося на 4,200,000, двічі стільки, що в декаді від 1941 до 1951. При кінці 1961-го року населення Канади становило 18,200,000.

З НАШИХ БУДНІВ

ЗГАДУЮЧИ ІВАНІВ

Так воно вийшло, що цього року я не сповнив свого патріотичного обов'язку і не взяв участи в 13-ій Зустрічі Українців Америки і Канади в Клівленді. Не тому, щоб боявся „13-ки", а просто для того, що тоді випав празник одного з найважливіших в календарі святих — Різдво Івана Хрестителя, старого стилю, розуміється. З тієї нагоди дорогі земляки і землячки з Бібрецького повіту й дальших околиць влаштували зустріч зі мною, обдарували презентами, а капельмайстер Нянко Гірняк заграв мені „Многая літа" на нуту „Ми гайдамаки", і цим разом добре попав, бо в минулому році грав Іванам „Многая літа" на св. Ольги.

Як доносять рапорти з краю — в усіх наших вакаційних оселях і більших скупченнях політичної еміграції святкування Івана-Купайла проходили успішно й щасливо, без поважніших „ексцидентів". Правда, на одній оселі хотіли скупати Іванів у річці, не в купальних, а в танцювальних строях, але їм той традиційний обряд не вийшов, бо тепер у горах тяжка посуха і в річці забракло води.

Я гадаю, що таки найвеличавіше вшановано прем'єра Канади, Івана Дифенбейкера, під час Конгресу Українців - Канадійців у Вінніпеґу. Тому Іванові не тільки відспівано грімке „Многая літа", але й відзначено його Медалею ім. Траса Шевченка, за велику прихильність п. прем'єра до української справи. На мою думку, на таке саме відзначення заслужив собі і посадник м. Вінніпеґу, хоч він не Іван, а Степан на ім'я. Отож п. Степан Дзюба, посадник Вінніпеґу, видав на кошт міста парадний обід для всіх 478-ох делегатів на Конґрес, що теж на св. Івана там відбувався!

Ну, побачимо, що то буде в жовтні ц. р., коли в Ню Йорку збереться Український Конгресовий Комітет Америки на свій 7-ий Конґрес! Чи мейор Ню Йорку, п. Роберт Вагнер, погостить наших делегатів хоч би скромним сніданком на кошт міста, чи зафундує їм хоч би по одному „Мартіні"! За цілий обід, з індиком, чи куркою, шкода мабуть і мріяти.

Покищо немає чого сушити собі голови обідом, бо до Конґресу ще далеко, а ось в цю суботу і неділю перед нами велика Національна Манифестація на Оселі СУМА в Еленвілл, у зв'язку з 20-річчям Української Повстанської Армії та відкриттям величавого пам'ятника - монументу Борцям за Волю України, роботи Михайла Черешньовського. Ці врочисті дні відзначить теж добра сусідка „Сумівки" — „Союзівка", та й ми з другом Миколою Понеділком дещо причинимось до цього патріотичного діла. А саме: наші шановні партнерки, пані Іванна Кононів і Валя Калин, співатимуть революційні пісні, а ми з Миколою потримаємо їм „нути".

Ікер

✝

Ділимося сумною вісткою зРіднею, Приятелями та Знайомими, що дня 25-го червня 1962 року заснула в Бозі в Дубю на Україні, наша Найдорожча

МАМА, БАБУНЯ і ПРАБАБУНЯ

бл. п. Марія з Бегаровських ЧЕХУТ

дружина — бл. п. о. ПАВЛА ЧЕХУТА, пароха Іванович, замученого на засланні в Караганді — Сибір;

Мати — покійного д-ра БОГДАНА ЧЕХУТА, пластового сеньйора і „Січового Діда", славного куреня „Червона Калина"; і СТЕФАНА ЧЕХУТА, студента університету, закатованого в тюрмі у Львові в 1941-му році.

ПАНАХИДА

за упокій Їх душ буде відслужена в СУБОТУ, дня 28-го ЛИПНЯ 1962 р. в год. 8:30 ранку в церкві СВ. ЮРА в НЮ ЙОРКУ.

Тяжким горем прибиті:

ОЛЕНА ЧЕХУТ

внуки — МАРКО, ВИКІ ЧЕХУТ

МАРІЯ й ІГОР ВИСЛОЦЬКІ

ХРИСТИНА ЧЕХУТ

правнуки — КАТРЯ і БОГДАН ВИСЛОЦЬКІ

Замість квітів на могилу бл. п. **МАРКІЯНА НЕДІЛЬСЬКОГО**, директора школи ім. Т. Шевченка в Коломиї, на рідних землях, на Катедру Українознавства зложили:

д-р Богдан і Богдана НЕДІЛЬСЬКІ з Ліми, Огайо	$25.00
проф. Лев і Ярослава ПОПОВИЧІ з Бруклину	$10.00
Родина пп. Василь і Наталія САВИЦЬКІ та Борис ГЛИНСЬКИЙ з Бронксу	$15.00
мгр. Юліян і Марія САВЧАКИ з Бруклину	$10.00

ПОДЯКА

Не всилі відповісти на понад двісті листів з висловами співчуття, з приводу смерти нашої Улюбленої

МАМИ

бл. п. Емілії ЗЯТИК

цією дорогою дякуємо Всім за щирі слова потіхи і розради у нашому великому горю.

В першій мірі дякуємо о. Библові за так набожно відправлені Заупокійну Службу Божу і Панахиду, як також Дорогому гімназійному професорові Богданові Загайкевичові, який з дальшої місцевості прибув, щоб віддати останню пошану колишній співробітниці політичної громади передвоєнного Перемишля.

В дальшому дякуємо нашим Рідним і Приятелям за участь у Заупокійних Богослуженнях.

Всім Їм ще раз наша щира подяка, хай Всевишній винагородить Їх сторицею.

СВЯТОСЛАВ і ГІЛЬДАНА ЗЯТИК

547 Central Avenue, Newark, N. J.
Нюарк, 21-го липня 1962

Довга посуха в стейтах Ню Йорк і Ню Джерзі є катастрофою для фармерів

Ню Йорк. — Тритижнева посуха в стейтах Ню Йорк і Ню Джерзі спричинила те, що фармери в багатьох повітах знайшлися в катастрофічному становищі. Губернатори Ню Йорку Нелсон А. Рокефеллер і Ню Джерзі Ричард Дж. Гюз оголосили деякі повіти як такі, що потребують федеральної допомоги. Ця допомога може бути у формі тривідсоткових позичок. Але вона не дасть дійсної допомоги фармерам, які потребують кормів для худоби, бо трава пожовкла, а декуди навіть висохла, кормові культури не виросли так, щоб могли прокормити худобу. Такий катастрофічний стан є в 24-ох повітах стейту Ню Йорк. Така посуха була в липні 1881 р. в нюйоркському стейті. Губернатор Гюз ствердив, що фармери платять за одну тонну сіна по дол. 50 і дол. 60, а нормально вона коштує дол. 30. Худобу кормлять сіном, яке було призначене на зиму. В повіті Воррен від 1-го квітня досі випало 5 цалів дощу, а нормально малоб бути в тому часі 13 цалів. Фармер Пікел, який має 84 корови, зібрав 3.000 тонн першого сіна, а звичайно він має 9.000. Як не буде швидко дощу, то й дальші збори сіна не будуть кращі. 18-го липня впав дощ, але він не поправив становища фармерів.

КУРЕННЯ ПІД ЧАС ВАГІТНОСТИ СПРИЧИНЯЄ ПЕРЕДЧАСНІ НАРОДЖЕННЯ НЕМОВЛЯТ

Вашингтон. — Лікарі досліджували 23,000 вагітних матерів в 15-ох великих лікарських центрах, в тому і про Колюмбійському університеті в Ню Йорку та при Нюйоркському Лікарському коледжі, і ствердили, що ті матері, які курять цигарки, дуже часто народжують передчасно неживі немовлята. Стверджено також, що немовлята матерів - курців мають часто пошкоджені мозки. Д-р Ричард Л. Миленд, директор Крайового Неврологічного Інституту при Уряді Публічного Здоров'я ЗДА заявив, що ці досліди ще не є закінчені, але вже тепер можна твердити, що куреня цигарок матерів має вплив на здоров'я немовлят, бо їх кормлять матері - курці.

• РОЗШУКИ •

Пошукую п. Стефу КАМІНСЬКУ - ЗЕНЕВИЧ і п. Володимира ФЕДЧИШИНА, бувшого дивізійника.
Mrs. Sophia NALUKOWA
5338 N. 12th Street
Philadelphia, Pa.

ПЕТРА ГРИЦАЯ, сина Гриня з Дорожова пошукує сестра НАЦЯ, у важливій справі. Хто знав би про місце його перебування, або він сам, прошу писати на таку адресу:
Wasyl ZUBRYCKYJ
1431 Walnut Street
Chester, Pa.